

Verbruggen, Silvana

Van: info@bdrp.nl
Verzonden: dinsdag 15 maart 2022 09:36
Aan: Griffie Gemeente Vught
CC: Rutger Jans; Dianne Schellekens; Willem-Jan de Graaff; Ton van der Vossen; Nino de Lange; Albert Verlinde; Bregje Peijnenburg; Dani Smith; Joris Vrensen; Ven, Toine van de; Yvonne Vos; info@pentekst.nl; Wols, Laurens
Onderwerp: Groenboek natuur en landschap Vught
Bijlagen: Groenboek natuur en landschap.pdf

Let op: Deze mail komt van buiten de gemeente Vught. Help mee om de gemeente Vught veilig te houden en denk na voordat je op een link klikt of een bijgevoegd bestand opent.

Geachte Gemeenteraad,

Bijgaand een 'Groenboek Natuur en Landschap Vught', met daarin aandachtspunten voor o.a. groenbeleid, biodiversiteit, kapbeleid, openbare ruimte, buitengebied, klimaatbeleid, etc.

Graag tot toelichting bereid.

Met vriendelijke groet,
Sander Wieringa
Secretaris

Vereniging IVN/Natuur- en Milieugroep Vught
tel. 06-53322509 – nmvught.nl

GROENBOEK

NATUUR EN LANDSCHAP VUGHT

Maart 2022

IVN / Natuur- en Milieugroep Vught

IVN / Natuur- en Milieugroep Vught
Duinoordseweg 20, 5268LM Helvoirt
info@nmvught.nl - www.nmvught.nl

Inhoud:

<u>Inleiding en samenvatting</u>	4
<u>A. Uitgangspunten beleid – wettelijke kaders</u>	5
1. Bescherming van de natuur: natura 2000, Natuurnetwerk, flora en fauna	5
2. Bescherming van het landschap: bestemmingsplannen buitengebied	6
3. Bescherming van stedelijk groen	7
<u>B. Bedreigingen</u>	8
1. Voor de natuur: stikstof, mechanische verstoring, schade aan soorten	8
2. Voor het landschap: intensieve akkerbouw, bedrijfshallen, versterking, verdroging	10
3. Voor het stedelijk groen	11
4. Anderszins: Omgevingswet, klimaat, plagen, illegale stort, verharding, slecht onderzoek	11
<u>C. Kansen</u>	13
1. Voor nieuwe natuur: bossenstrategie, verbindingzones, Natuurbeheerplan	13
2. Voor het landschap: verduurzaming, kleine bedrijven, extensieve agro, voorpootrecht	16
3. Voor de stedelijke natuur	17
<u>D. Suggesties voor updates van de Nota Groen</u>	22
<u>E. Suggesties voor updates van de Notitie Biodiversiteit</u>	24
<u>F. Aanbevelingen</u>	26
1. Algemeen	26
2. Buitengebied	26
3. Bebouwde kommen	27

Index

- ADC, 6
agrarisch gebied, 6, 10, 24
agroforestry, 22
APV, 7, 22
beekdalen, 9
beeldbepalend groen, 22, 23
beheerplan, 5
Bestemmingsplan Buitengebied, 6, 10, 25
bestrijdingsmiddelen, 10, 16
bevers, 25
bewoners, 11, 17
biodiversiteit, 10, 12, 16, 17, 18, 20
bomen, 7, 9, 11, 12, 13, 15, 17, 18
bos, 9, 10, 13, 14, 18
Bossenstrategie, 13, 14
Broekleij, 9, 11
compensatie, 6
dassen, 6, 10, 25
De Baarzen, 19, 20
De Kwebben, 19
ecologisch bermbeheer, 16
ecologisch groen, 11, 19, 22, 23, 25
eikenprocessierups, 12, 25
erfbeplanting, 16
ErvenPlus, 15
Fort Isabella, 18
gemeentelijke pachtgronden, 14, 16
Gement, 4, 10, 14, 16, 18
groenstructuurkaart, 22
Groenstructuurkaart, 7, 23
Guldenberg, 10
Helvoirts Broek, 10, 14
herplant, 7, 11, 12, 23
houtopstanden, 6
houtwallen, 12, 15
IJzeren Man, 11, 14, 16
instandhouding, 5
kamsalamander, 10
kapvergunning, 22
kleinschalig cultuurlandschap, 6, 15, 22
klimaatverandering, 12, 19
laanstructuren, 17, 18
landgoederen, 18
landschapswaarden, 6
Lijst Waardevolle Bomen, 7
Loonse en Drunense Duinen, 8
Lunetten, 11
maaibeheer, 25
Margriet, 10, 14, 16
Maurickbeuk, 11, 22
N65, 8, 11
Natura 2000, 5, 6, 8, 9, 10, 16, 18
Natuurbeheerplan, 2, 14
natuurbeleving, 24
Natuurnetwerk, 2, 5
natuurspeeltuinen, 17
nestkastjes, 12
Nota Groen, 2, 4, 7, 11, 22
Notitie Biodiversiteit, 2, 4, 16, 20, 24
Omgevingsverordening, 6, 16
Omgevingswet, 2, 11, 12, 16
ommetjes, 24
onderzoeksbureaus, 12
openbaar groen, 7
pimpernelblauwtje, 10
plantsoenen, 7
recreatie, 9, 16, 24
rode lijst soorten, 24
Ruimte voor Ruimte, 10
stadsvogelindicator, 15
stedelijk groen, 2, 7, 11
stepping stones, 17, 19, 20, 22, 23
stikstof, 2, 8, 13, 16, 24
structuurbepalend groen, 22, 23
Structuurvisie, 6
tijdelijke natuur, 20
Van Gogh National Park, 10
verbindingszones, 2, 13
verduurzaming van de landbouw, 16
verstoringfactoren, 8
Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek, 8
voedselbos, 22
vogels, 14, 15, 16, 19
voorpootrecht, 2, 17, 19
vrijkomende agrarische bebouwing, 10, 16
vrijkomende agrarische gronden, 14, 16, 17, 24
Vughtse Hei, 11, 14
vuilstort, 11
water- en bodemleven, 25
watergangen, 19
waterkwaliteit, 9
weidevogels, 6, 10, 25
Wet natuurbescherming, 5
Windturbines, 10
woonomgeving, 20
Zandleij, 9, 11
zandwegen, 6, 12, 25
zonneweides, 10

Inleiding en samenvatting

Dit jaar wordt een begin gemaakt met nieuw beleid voor natuur en landschap in Vught. De Nota Groen zal volgens het Uitvoeringsprogramma van het Coalitieakkoord 2021-2026 in 2022 geactualiseerd worden en de Notitie Biodiversiteit in het jaar erna. Beide beleidsstukken hangen nauw samen. Zoals wij eerder aanboden geven wij in dit Groenboek aandachtspunten voor het nieuwe beleid.

Met nieuw beleid kan het gemeentebestuur een cruciale bijdrage leveren aan een natuurvriendelijke omgeving, die ook zo belangrijk is voor het welzijn van de mens. Ook in Vught gaat het niet goed met de biodiversiteit. In Brabant is het landschap zwaar gehavend. Het is anno 2022 erop of eronder.

De Natuur- en Milieugroep Vught is 31 jaar geleden opgericht vanwege 'Geen cement in de Gement!' Een nieuwe randweg dwars door de Gement werd vrijdeld; de weg ging aan de kant en in de Gement kwam nieuwe natuur. Zo werkt de IVN/NMV nog steeds: tegen aantasting van natuur en landschap en voor ontwikkeling van nieuwe natuur en verbetering van de biodiversiteit. Gevraagd en ongevraagd zullen we onze kennis en visie aanreiken. Liefst in een vroeg stadium, om pijnlijke zienswijzen, bezwaar en beroep te voorkomen. IVN/NMV wil altijd praten over verbeteringen voor natuur, milieu en landschap in Vught e.o.

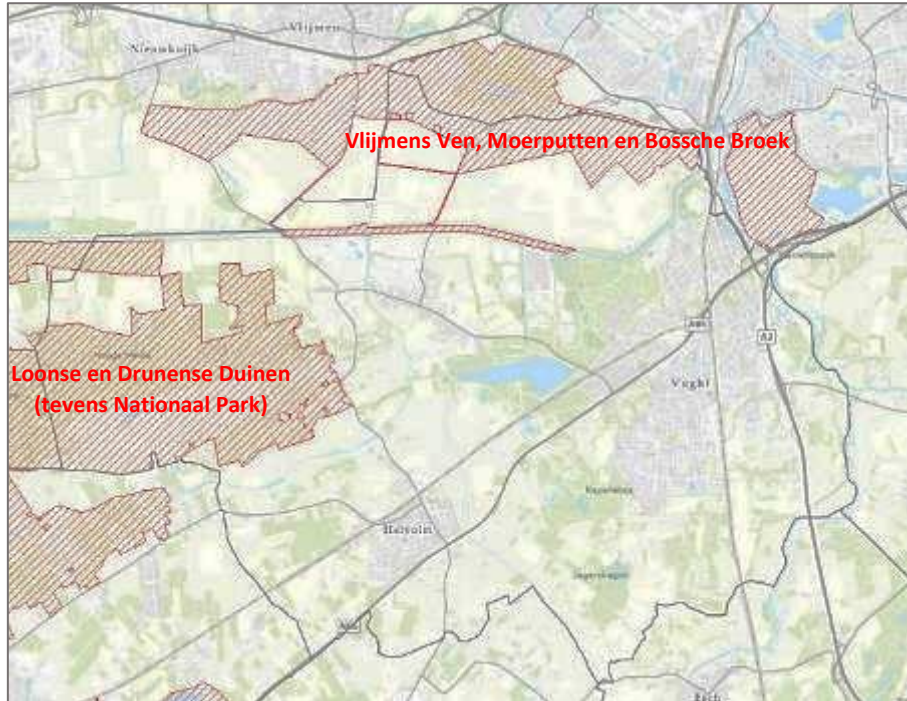
Samenvatting

- Natuur en landschap in de gemeente worden bijna overal zwaar beschermd door dwingende wetten en regels.
- Natuurgebieden zijn in slechte staat van instandhouding; wateren zijn vervuild; het landschap loopt grote risico's; het stedelijk groen kan veel beter; de biodiversiteit is ernstig gedaald.
- Landelijk en provinciaal beleid biedt kansen voor veel verbetering middels nieuwe natuur, bomenaanplant, landbouwtransitie, klimaatadaptatie, verduurzaming en vergroening.
- De nieuwe Nota Groen en de Groenstructuurkaart moeten Helvoirt erbij halen en kunnen veel duidelijker zijn over bescherming van bomen en groen.
- De Notitie Biodiversiteit 2017 bevat al goede beleidsuitgangspunten; een nieuwe Notitie zal minder vrijblijvend moeten zijn, gezien de situatie.

A - Uitgangspunten beleid / wettelijke kaders

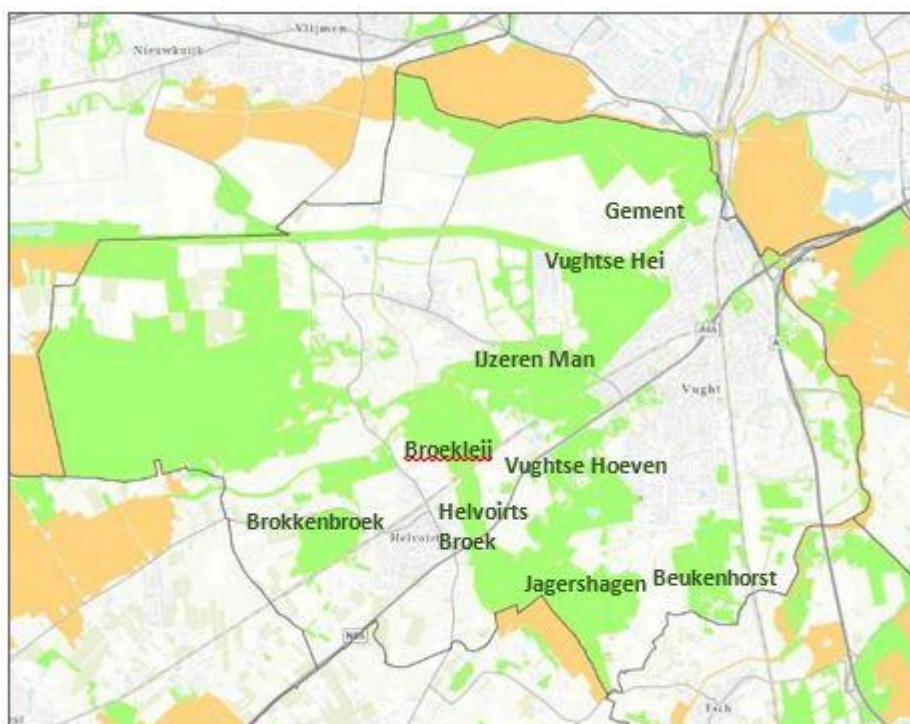
1. Bescherming van de natuur

De zwaarst wettelijk beschermde natuur zijn **Natura 2000-gebieden**. Vught heeft er twee.

Volgens hoofdstuk 2 van de [Wet natuurbescherming](#) moeten de natuurwaarden in deze gebieden in stand blijven. De [instandhouding](#) betekent volgens het [Beheerplan](#) zelfs dat een aantal habitats en soorten moet uitbreiden/verbeteren. Niets mag deze instandhoudings-/verbeterdoelen schaden.

Wettelijke bescherming genieten ook gebieden die zijn aangewezen als **Natuurnetwerk**. Vught heeft verscheidene van deze natuurnetwerkgebieden.

Specifieke **flora en fauna** zijn wettelijk beschermd middels hoofdstuk 3 van de Wnb. Initiatieven mogen geen schade toebrengen aan de hiervoor geselecteerde soorten. Hoofdstuk 4 van de Wnb beschermt **houtopstanden** in het buitengebied. Aantasting mag alleen met volledige compensatie. Eén-op-één vervanging van een te kappen volwassen boom door een nieuwe jonge boom wordt niet langer als 'volledige compensatie' geaccepteerd. Alle ecologische functies die verdwijnen door kap zullen op korte termijn (meer dan) gecompenseerd moeten worden.

De **Bestemmingsplannen Buitengebied** van Vught en Haaren hebben bovenstaande regiems verwerkt in regels voor de bestemmingen Natuur en Bos. De bestemming Agrarisch heeft op vele plekken extra regels voor **landschaps- en/of natuurwaarden**. Dat is ter plaatste bv. bestemd voor open gebied, cultuurhistorisch waardevolle akkers, dassenleefgebied, weidevogels, struweelvogels, kwetsbare soorten, zandwegen of kleinschalig cultuurlandschap. Die waarden/bestemmingen mogen niet geschaad worden of moeten bij ingrepen hersteld worden met landschappelijke inpassingsmaatregelen of schadecompensatie. Vrijwel alle agrarisch gebied in de gemeente heeft deze extra landschapswaarden toegewezen gekregen. Hieronder in donkerrood de agrarische percelen met landschappelijke waarden, die niet aangetast mogen worden.

6

De provincie streeft niet alleen naar het beschermen van natuur- en landschapswaarden in deze zone maar juist ook op de ontwikkeling daarvan. Daarom geldt hier dat ontwikkelingen moeten bijdragen aan de natuur- en landschapswaarden en het bodem- en watersysteem. Het beleid richt zich ook op een toename van de belevingswaarde en de recreatieve waarde van het landschap. Nieuwe ontwikkelingen moeten daarom qua aard en schaal passen bij het ontwikkelingsperspectief voor de groenblauwe mantel en rekening houden met omliggende waarden. Vormen van grondgebonden agrarisch grondgebruik zijn van blijvend belang voor de ontwikkeling van groene en blauwe waarden.

3. Bescherming van het stedelijk groen

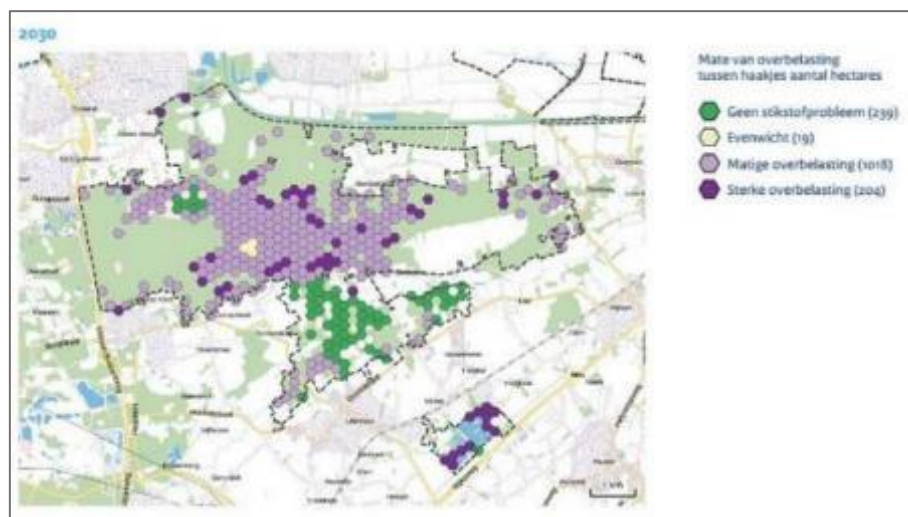
Groenobjecten in de bebouwde kom – bomen, plantsoenen, tuinen – zijn onderworpen aan diverse regels. **Kap van bomen** is geregeld in de Vughtse APV, die verwijst naar de [Lijst Waardevolle Bomen](#) Vught (alleen particuliere bomen) en de [Groenstructuurkaart](#) Vught (alle bomen). Hierop is te zien wat waardevol, monumentaal, beeldbepalend en structuurbepalend groen is. In al die gevallen geldt bescherming tegen kap c.q. verplichting tot herplant. De voorwaarden van herplant zijn geregeld in de [Nota Groen](#). Deze nota dateert uit 2015-2017 en moet volgens het Uitvoeringsprogramma van het Coalitieakkoord 2021-2026 in 2022 geactualiseerd worden. In hoofdstuk D doen wij daarvoor suggesties.

De APV bevat ook enkele regels voor openbaar groen, dat niet onaanvaardbaar mag worden aangetaast door uitwegen en voertuigen. Voor openbaar water regelt de APV alleen het varen. Daarnaast zijn o.m. het Wetboek van Strafrecht en de Wet Economische Delicten van toepassing die verboden handelingen bevatten.

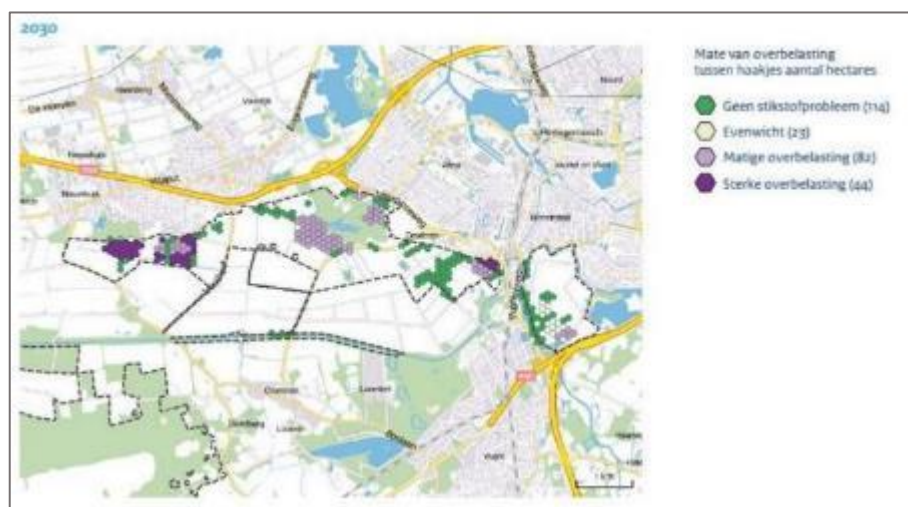
B - Bedreigingen

1. Bedreigingen voor de natuur

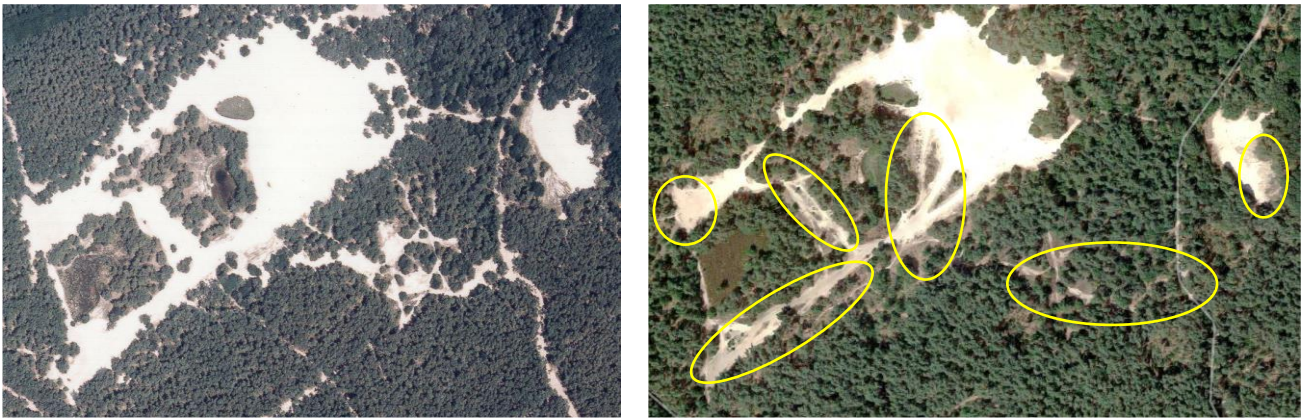
De voor Natura 2000 aangewezen habitattypen en soorten kennen wettelijk vastgelegde verboden verstoringsfactoren. De belangrijkste verstoringfactor is hier vermessing/verzuring door te veel **stikstof**. Alle Natura 2000 gebieden in Vught overschrijden de kritische depositiewaarde. De instandhoudingssituatie is zwak tot slecht. Initiatieven die leiden tot toename van depositie zijn daarom vrijwel onmogelijk. Initiatiefnemers proberen echter vaak zo te rekenen dat er op papier geen toename is c.q. de toename als onbeduidend voor te stellen. Dit speelt bv. bij de reconstructie van de N65. De oplossing is soms het stilleggen van bestaande stikstofbronnen (extern salderen). Vught is bevoegd gezag bij bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen en ontkomt er niet aan om besluiten te nemen over stikstof. Tot nu toe echter worden initiatieven nauwelijks serieus op stikstof getoetst – ambtelijk, bestuurlijk en politiek - en neemt de stikstofschaade aan Natura 2000 in Vught nog steeds toe. Zonder adequaat beleid zal dit in de toekomst veel bouw en aanleg in Vught lam leggen.

De – in 2030 - overbelaste delen van de Loonse en Drunense Duinen (vlg. Gebiedsanalyse)

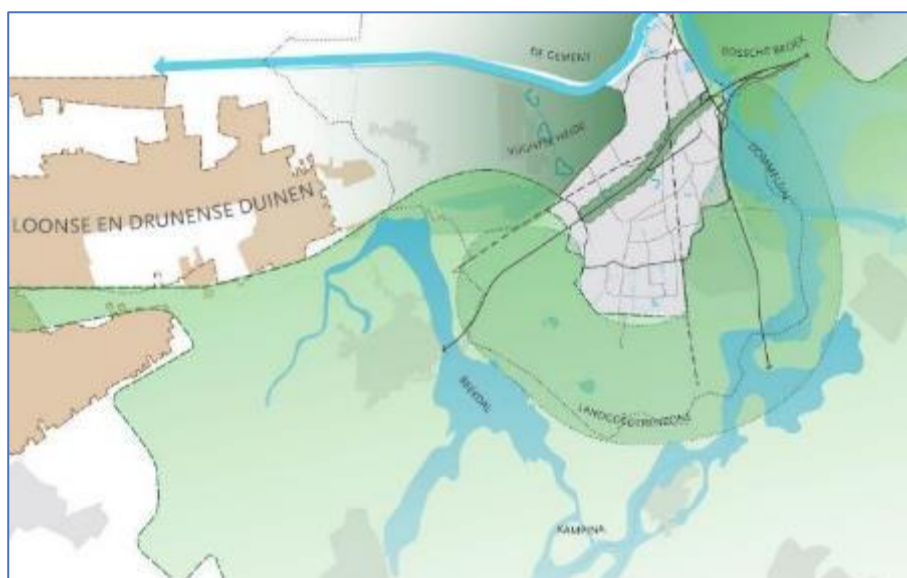
De - in 2030 - overbelaste delen van het Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek (vlg. Gebiedsanalyse)

Verdijpend stuifzand in LDD/Vught door vergrassing vanwege vermessing, links 1993, rechts 2021.

Een andere verstoringsfactor voor Natura 2000 is **mechanische verstoring/betreding**. Vooral onze bossen lijden schade door toenemende recreatiedruk, waardoor de strooisellaag aangetast wordt, bomen beschadigen, zwerfvuil achterblijft. Als de recreatiedruk blijft toenemen en er kans is op significante schade moeten wettelijk de kwetsbare **habitats afgesloten** worden voor recreanten. Dit kan gaan spelen in het habitattype Oude eikenbossen in de LDD of de blauwgraslanden in het VVMBB. Intensieve recreatiebedrijvigheid in Natura 2000 zoals op Duinoord in Helvoirt is niet verenigbaar met de instandhoudingsdoelen van de natuur.

De **waterkwaliteit** van oppervlaktewater is niet op orde. Uit de **Factsheet KRW** - behorende bij het **Stroomgebiedbeheerplan 2015-2021** - blijkt dat de Broekleij en de Zandleij vervuild zijn met o.a. PAK's, PCB's en kwik (toestand: 'slecht') en dat de situatie voor de macrofauna (bodem- en modderleven) 'ontoereikend' is. De Gemeente moet toezien – ruimtelijk en voor **mestregels** - op het gebruik van gronden die uitspoelen op deze beken. In de bestemmingsregels voor het buitengebied moet rekening worden gehouden met de verbeterdoelen voor het oppervlaktewater. Concreet betekent dit dat minder agrarische vervuiling (o.a. nitraat en gifstoffen) in de buurt van de beken en sloten mag komen. De beekdalen in de gemeente moeten beter beschermd worden tegen vervuiling. In het omgevingsplan buitengebied zal daarvoor een speciale aanduiding met extra regels moeten komen.

Beekdalen in Vught, beeld uit Structuurvisie Vught

Verstoringsfactoren voor typische hier beschermde habitatrichtlijnsoorten **kamsalamander** en – het (in Nederland) alleen in de Vughtse Gement levende - **pimpernelblauwtje** zijn o.m. verdroging, betreding, verlichting. Beide soorten hebben als instandhoudingsdoel: uitbreiding en verbetering van de leefomgeving. Maar beide soorten zijn zeer kwetsbaar. De **das** doet het goed rond Helvoirt, maar de Margriet en de Guldenberg/Heikant zijn heel gevaarlijk voor deze soort; die laatste weg is nog steeds de nummer één dassen-dodenweg van Nederland.

Weidevogels in de Gement en eventueel het Helvoirts Broek worden ernstig bedreigd door landbouwactiviteit, droogte, predatoren, verkeer en verstoring. Het weidevogelconvenant moet dit verbeteren. Er is aanleiding om de effectiviteit van deze overeenkomst te onderzoeken, om wellicht tot aanscherping te komen. Landelijk blijkt de bescherming van weidevogels veel te kosten maar weinig op te brengen.

2. Bedreigingen voor het landschap

Het Vughtse landschap wordt gevormd door bossen en agrarische percelen. Voor de bossen gelden dezelfde bedreigingen als die binnen Natura 2000-gebied. Het **agrarisch landschap** in de gemeente heeft nog kleinschalige landschapselementen, maar is door intensivering al wel aangetast. We zitten nu in een agrarisch transitietijdsperk waarin traditionele agrarische bedrijfsvoering moet verduurzamen. Er is in Vught geen geschikte plek voor intensieve landbouw en veeteelt, maar initiatieven daartoe zijn een bedreiging. Zoals van de oprukkende grootschalige **sierheester- en bomenteelt** vanwege het gebruik van bestrijdingsmiddelen, en de **graszodenteelt** die leidt tot onnatuurlijk ‘grasfalt’. In Helvoirt worden steeds meer weilanden monocultures met deze teelttypen. De biodiversiteit daalt daardoor drastisch. Een gemeente met groene ambities hoort deze teelttypen te hinderen en van gemeentelijke pachtgrond te weren.

Een bedreiging voor het landschap is dat **vrijkomende agrarische bebouwing** gebruikt wordt door grootschalige niet-agrarische ondernemingen. Het Bestemmingsplan Buitengebied Haaren laat dit in Helvoirt nu toe: bedrijfshallen van meer dan 200m² zijn mogelijk. Zoals het nu ligt kan het Helvoirtse landschap ernstig verrommelen door lelijke bedrijfshallen. Onze verwachting is echter dat het Haarense bestemmingsplan medio 2022 – mede op ons verzoek - vernietigd wordt door de Raad van State. Vught kan dan met een schone lei aan een nieuwe passende omgevingsvisie voor het hele buitengebied beginnen en ‘verdozing’ en industrialisering van het landschap stoppen.

Bedreigingen voor het landschap komen verder uit **verstening** (grotere huizen en bijgebouwen) en verglazing (glastuinbouw, zonneweides) en plasticisering (teelttunnels). Windturbines van 200m hoogte zijn een evidente aantasting van het kleinschalige cultuur- en natuurlandschap. Grondspeculanten hebben grondposities ingenomen in het Vughtse Hoevenlandschap, in de hoop dat hier de woningbouw mag komen die het College als mogelijkheid ziet. IVN/NMV wil dit hoe dan ook voorkomen. ‘Zuinig ruimtegebruik’ verzet zich tegen nieuwe woonwijken in het buitengebied. Inbreiden met lintbebouwing - vanuit Ruimte voor Ruimte - tast het kleinschalig landschap aan en schaadt hierdoor o.m. het leefgebied van de steenuil.

Het **Van Gogh National Park** o.i. zien wij vooralsnog meer als bedreiging dan als kans. Het initiatief komt voort uit bestuurders en ondernemers en beoogt vooral om – liftend op ‘Van Gogh’ – het toerisme, het vestigingsklimaat en de woon- en werkomgeving te bevorderen. Verbetering van natuur

en landschap worden ook genoemd, maar alleen ten dienste van de economische doelen. Van de inbreng van natuur- en milieuorganisaties is weinig terug te zien. Het buitengebied en de natuurgebieden van Vught zijn beter beschermd en van grotere waarde dan de meeste andere delen van het plangebied. Het mag nooit zo zijn dat Vught daarop moet inleveren. Plannen t.a.v. 'landschapsparken', 'toeristische *landmarks*' en bevordering van de boomteelt bezien wij met grote argwaan.

Het Vughtse **waterlandschap** wordt bepaald door enkele beken (Zandleij, Broekleij, Raamse Loop, Essche Stroom), singels en sloten. Naast de IJzeren Man zijn er her en der poelen, lunetten en oude grachten. Verdroging en verlanding zijn bedreigingen die ten koste kunnen gaan van wettelijk beschermde soorten als amfibieën en libellen. De verdiepte reconstructie van de N65 kan leiden tot serieuze grondwaterdaling, wat tot gevolg kan hebben dat de IJzeren Man en de Lunetten op de Vughtse Hei verdrogen. IVN/NMV heeft dit als beroepsgrond aangedragen bij de ABRvS.

Het landschap rond de **IJzeren Man** staat al decennialang onder druk van toenemende recreatiebedrijvigheid. De bestaande regels zijn ambivalent. Landschap en natuur mogen niet worden geschaad maar het recreatiebedrijf mag zich verregaand ontwikkelen. De exploitant zoekt de grenzen van de regels op. Zolang de ambivalentie in de regels blijft bestaan zal de natuur hier meer schade oplopen. De oude vuilstort in de nabijheid baart zorgen. Betere milieubescherming is hier noodzakelijk.

3. Bedreigingen voor het stedelijk groen

De ruimte in de dorpskernen is beperkt. Daarom worden claims gelegd voor inbreiding met nieuwe bebouwing. Dit kan ten koste gaan van stedelijk groen. Initiatiefnemers die willen bouwen vragen en krijgen telkens vergunningen om bomen te kappen. Beetje bij beetje verdwijnt daarom het groen uit de kernen.

De fraaie beschermingsprincipes van de Nota Groen zijn vaak genegeerd. De nota laat toe dat verkeersveiligheid, rioolcapaciteit, parkeerruimte en kabels prevaleren boven behoud van bomen. Die sneuvelen dus telkens en dat gaf Vught in het Brabants Dagblad zijn imago als 'houthakkersdorp'. In de huidige tijd mag groenbehoud niet meer ondergeschikt zijn aan andere ruimtelijke doelen. Onze overwinning bij de Maurickbeuk laat zien dat andere oplossingen vaak wettelijk verplicht en meestal ook mogelijk zijn. De voorgenomen kap van 1200 oude bomen en beperkte herplant daarvan vanwege de reconstructie van de N65 en het spoor leidt tot 90% verlies ter plekke van structureel groen. IVN/NMV eist de wettelijk voorgeschreven gelijkwaardige groencompensatie.

Een andere bedreiging voor stedelijk groen is het toegeven aan wensen van sommige bewoners die geen 'onkruid' of bladafval op hun stoep willen. Dit moet in betere banen worden geleid. Tenslotte is bezuinigen op groenbeheer een bedreiging. Ecologisch groenbeheer vergt meer aandacht en kost meer dan het gangbare groenbeheer.

4. Bedreigingen anderszins

De **nieuwe Omgevingswet** beoogt minder regels te stellen en laat meer over aan particulier initiatief. De ervaring leert echter dat goede ruimtelijke ordening en zorg voor natuur en landschap niet overgelaten kunnen worden aan initiatiefnemers maar een sturende overheidshand vereisen. Anders gaan natuur en landschap verder teloor. Wij denken dat met de Omgevingswet de bescherming van natuur en landschap steviger dan thans in omgevingsvisies en –plannen verankerd moet worden.

Want met vergunningverlening is weinig sturing meer mogelijk. IVN/NMV wil graag meewerken aan vroegtijdige bescherming en hoopt op een kritische overheid. Het is immers vijf voor twaalf voor onze natuur en ons landschap. Ook in Vught.

De **klimaatverandering** leidt onomkeerbaar tot temperatuurstijging en pieken en dalen qua regen. De natuur en het landschap zullen daardoor veranderen. Bestaande natuur die de warmte en droogte niet aankan zal verdwijnen. We zien al dat vooral fijnspar, grove den en beuk sterven door droogte en schadelijke insecten die daardoor kunnen toeslaan. Dit levert in eerste instantie bossenverlies op. Op termijn zorgt de natuur voor passende vervanging die in de nieuwe omstandigheden wél kan gedijen. Waar verdroogde bomen geveld moeten worden is het zaak om passende herplant voor te schrijven, rekening houdend met de veranderde klimaatomstandigheden.

Door de achteruitgang van de biodiversiteit ontstaan plagen, zoals de **eikenprocessierups**. Vught heeft veel eikenbomen en dus is dit een probleem voor burgers en bestuur. Schadelijk is het gebruik van biociden. Die versterken de oorzaak van de plaag: gebrek aan biodiversiteit met natuurlijke vijanden. Nestkastjes voor mezen helpen beperkt. Mezenkastjes plus betere condities voor roofinsecten (door biodiverser bermbeheer en natuurherstel) kunnen de eikenprocessierups terugdringen tot zijn oorspronkelijke beperkte rol in het systeem. De gemeente zal een inclusiever beleid moeten ontwikkelen en niet alleen een quick-fix met biocides en mezenkastjes prediken.

Op alle stille weggetjes in het buitengebied zien we meer en meer **illegale vuil- en chemicaliënstort**. Dit is in alle opzichten zeer schadelijk. Er zal gericht beleid voor moeten komen, te ontwikkelen samen met de rest van Brabant.

Fietsers en bejaarden willen strakke en rechte paden in de natuur. De bedreiging is dat **zandpaden** (half) verhard worden. Daarmee gaan cruciale zandbiotopen met typische insecten verloren. IVN/NMV wil geen verdere aantasting van zandpaden en zandwegen, ook vanwege hun cultuurhistorische waarde. Daarom moet in een nieuw omgevingsplan bij de bestemming Verkeer-onverhard/zandweg een verbod op (half-)verharding worden opgenomen, zoals nu reeds geregeld in het Haarens bestemmingsplan buitengebied. Verhardingen die nauwelijks begaan worden kunnen opgeruimd worden en weer zandpad worden. In natuurgebieden kunnen nieuwe zandwegen komen, ook voor de brandweer. Wat geldt voor zandwegen gaat ook op voor houtwallen en kleinschalige landschapselementen. De grote ecologische betekenis van deze – op het oog vaak ‘rommelige’ stroken – wordt bij beleidsmakers soms onderschat.

Een bedreiging voor de bestuurskwaliteit is de partijdigheid van ecologische en ruimtelijke **onderzoeksbureaus**, die ingehuurd worden door initiatiefnemers om hun plannen mogelijk te maken. IVN/NMV heeft veel voorbeelden van deskundigenoordelen van bureaus die ernstige gebreken bevatten of ronduit misleidend zijn. Het gemeentebestuur en particuliere belanghebbenden zijn niet altijd in staat om die rapporten kritisch te toetsen. Bij belangrijke ontwikkelingen zal contra-expertise ingewonnen moeten worden. IVN/NMV zal hier gevraagd en ongevraagd met adviezen komen.

C - Kansen

1. Kansen voor nieuwe natuur

Om de stikstof-, biodiversiteits- en klimaatcrises het hoofd te bieden is Europees, landelijk en provinciaal gekozen voor een **Bossenstrategie**. Ook de gemeente Vught moet daar invulling aan geven. Er moeten hier vele hectaren buitengebied beplant worden met tienduizenden nieuwe bomen. De kans is om daarmee voor de natuur **verbindingszones** te creëren, om fauna de kans te geven zich verder te verplaatsen en daardoor robuustere populaties te vormen. Hieronder de Ambitiekaart 2021 van de Provincie, met zoekgebieden bos en nieuwe natuur. Groene arcering is zoekgebied, rode arcering zijn ecologische verbindingstracés.

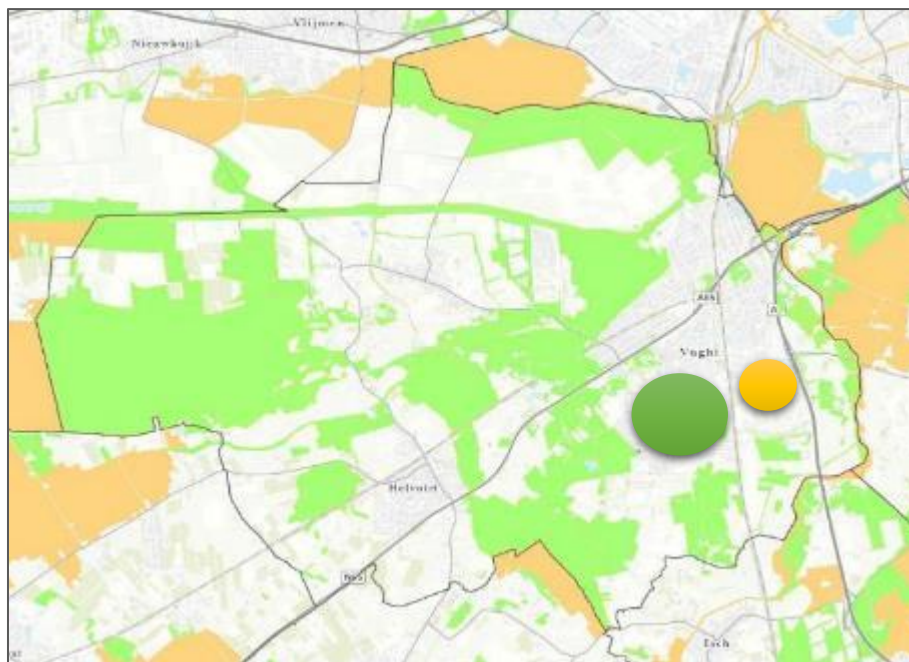

Als IVN/NMV hebben wij eerder een ‘verbindingskaart’ voor Vught aangereikt, zie hieronder.

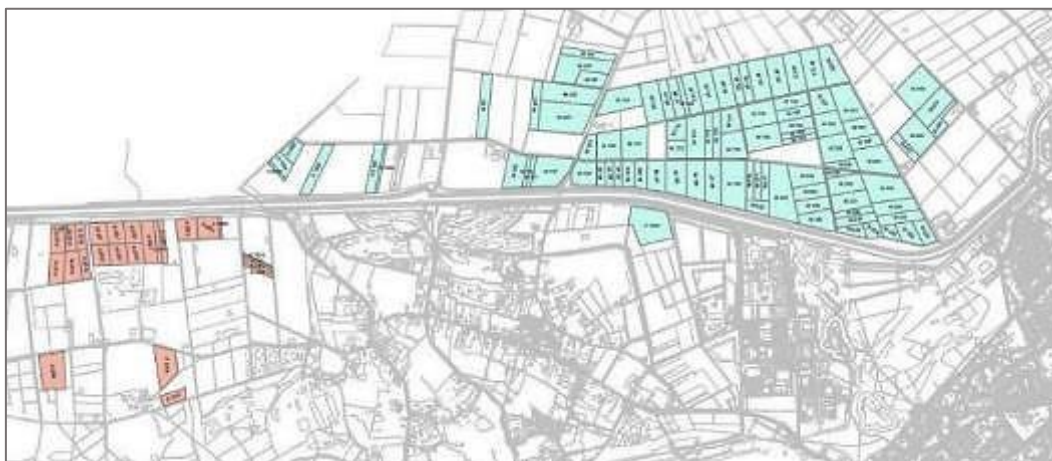
Daarin zijn IJzeren Man en Vughtse Hei een nieuwe 'hub' voor dispersie van fauna uit de omgeving. De Provincie werkt nu aan het [Natuurbeheerplan 2022](#). Daarbij hoort een uitvoeringsplan, dat o.a. moet regelen waar 5000ha NNB-gronden kunnen worden omgevormd tot bos. In dit kader streven Provincie, gemeente en wij ernaar om in het Helvoirts Broek 50% bos aan te planten. Daarbij mogen de doelen voor landschap, vogels en flora zoveel mogelijk in het oog moeten worden gehouden.

Verder wil het provinciale Natuurbeheerplan nog 3000ha extra bos creëren in het NNB, plus 5000ha nieuw bos buiten het NNB. Het gaat om in totaal om meer dan 13000ha bosaanleg in Brabant. Gerekend naar rato van oppervlakte (Vught = 0,7% van Brabant) kan dus in Vught 91ha nieuw bos komen, waarvan 35ha op gronden zijn die hier nog niet voor zijn aangewezen.

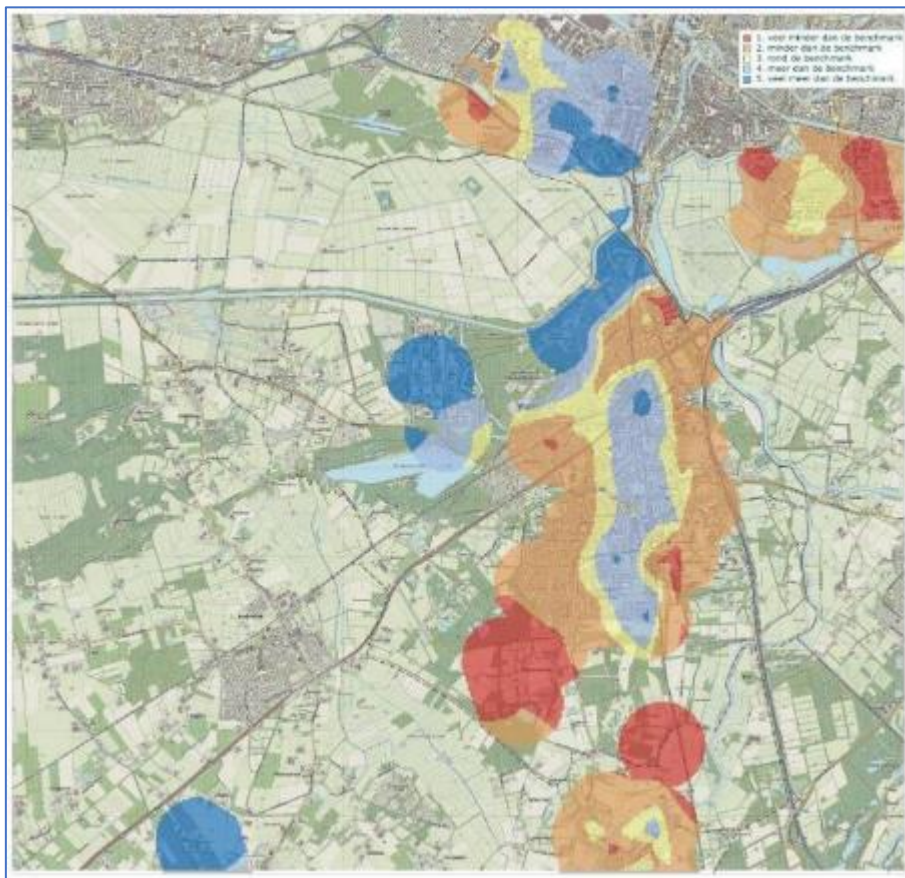
De groene cirkel toont een oppervlakte van 91ha nieuw te realiseren bos; daarvan als gele cirkel 35ha te realiseren bos buiten de lichtgroene NNB- gronden. Dit geeft een indruk van de Vughtse opgave vanuit de Bossenstrategie.

Een mogelijkheid voor nieuwe natuur is om vrijkomende agrarische gronden die grenzen aan de LDD en het VVMBB **terug te geven aan de natuur**. Dit kan ook met gemeentelijke pachtgronden zoals in de Gement nabij het Drongelens Kanaal of bij de LDD. Hieronder deze gemeentelijke pachtgronden; vooral de roze bij de LDD/Margriet zijn geschikt voor 'natuurteruggave'.

Bij aanplant van bomen kan ook gedacht worden aan het aanplanten van hagen van inheemse heesters of houtwallen tussen agrarische percelen, om het kleinschalige karakter te versterken en ecologische verbindingen te creëren. Denk aan rijen knotwilgen, populieren of elzen, soorten die thuishoren in de natte gebieden. De gemeente moet het gebruik van gecertificeerd autochtoon plantmateriaal stimuleren en toepassen. Nog maar een zeer beperkt deel van alle houtige opstanden in Nederland zijn van oorspronkelijk autochtone herkomst. Dit op zich is al een enorme verarming van biodiversiteit.

Typische **vogels** voor dorpen en kleinschalig cultuurlandschap, die het moeilijk hebben, kunnen met gemeentelijk beleid geholpen worden. De gemeente zou daarvoor een Streefplan kunnen maken; IVN/NMV wil graag bijdragen. Samenwerking in het project [ErvenPlus](#) – voor biodiverse plattelandstuinen – verdient aanbeveling.

Vogelindicator over het voorkomen van 'huizenbroeders' in Vught: veel plekken onder de benchmark.

Verbetering van de leefcondities van de huiszwaluw en de gierzwaluw kan met zwaluwtillen; voor de huismus kunnen nestkasten in nieuwbouwwoningen. SOVON adviseert met zijn [stadsvogelindicator](#) gemeentes op het gebied van stadsvogels. Voor vogels van het buitengebied is te denken aan zwaluwdraden voor boerenzwaluwen; voorkomen van inbreiding in de lintbebouwing voor steenuilen; graanakkers, kruidranden en kleinschalige landschapselementen voor de ringmus, spreeuw, kerkuil en patrijs; en nestkasten voor torenvalken. In open gebied bijvoorbeeld kruidenstroken, graanvlekken en struweel voor watersnip, wulp en kwartel. Bij nieuwbouwprojecten kunnen vleermuisvoorzieningen en schenk aandacht aan vleermuizen bij na-isolatie van huizen.

Ecologisch bermbeheer bevordert de biodiversiteit van planten, insecten en fauna. Het behelst wel wat meer dan alleen minder maaien. Het gaat o.a. om gefaseerd maaien en niet direct verwijderen van maaisel. Beestjes die overwinteren in de kruidlaag zijn dan allemaal weg. De gemeente dient het publiek wel goed voor te lichten. Er is traditioneel nog weerstand tegen ‘onkruid’ en ‘ongedierte’. In de Vughtse Notitie Biodiversiteit van 2017 staan aanbevelingen hoe ecologisch bermbeheer het beste georganiseerd kan worden. In hoofdstuk E onze suggesties voor een update van deze notitie.

2. Kansen voor een groener landschap

De overheid helpt bij **verduurzaming van de landbouw**. Op gemeentelijke pachtgronden kan aan pachters hulp geboden worden voor duurzamere teelt, zoals in de Margriet. Stroken met kruiden brengen iets meer biodiversiteit nabij traditionele teelt. Omdat in de traditionele teelt het gebruik van bestrijdingsmiddelen, Roundup, stal- en kunstmest blijft doorgaan is die marginale aanpak echter dweilen met de kraan open. Beter is (veel) langere pacht toestaan omdat bv. voedselbosteelt pas na zes jaar gaat renderen.

Ook kan op pachtgrond coöperatieve biologische teelt – bv. door ‘Herenboeren’ – bevorderd worden. Behalve of in plaats van kruidenranden kunnen hagen geplant worden van inheemse heesters, die door de nabijheid van intensief bemeste percelen effectief kunnen bijdragen aan CO2-reductie. In de Gement kan natuurinclusieve landbouw worden gestimuleerd, een maatregel waar de vogels die hier broeden en overwinteren van zullen profiteren.

Voor een nieuw omgevingsplan buitengebied zal er beleid moeten komen met regels voor vrijkomende agrarische bebouwing en vrijkomende agrarische gronden. Daarbij moeten de belangen van alle stakeholders meegewogen worden. In het buitengebied zijn naast een handvol agrarische ondernemers (ZLTO heeft in heel Vught nog slechts 17 leden) inmiddels honderden burgerbewoners. Het belang van de natuur weegt steeds zwaarder. Ook voor de leefbaarheid in de bebouwde kom.

Vrijkomende boerderijen moeten wat IVN/NMV betreft primair woningen worden. Binnen een bestaand agrarisch bouwvlak kunnen één á drie woningen komen. De Omgevingsverordening Brabant laat ook toe dat hier kleinschalige **niet-agrarische bedrijven komen** met een maximale bedrijfsoppervlakte van 90m². Daar is niets op tegen, mits het bedrijfstype past in het landschap. Er mag met dat alles geen toename ontstaan van verkeer, stikstof, licht en geluid.

Ook **recreatiebedrijven** moeten daarom beperkt blijven of worden, zeker in de omgeving van Natura 2000, dat schade lijdt onder de toenemende recreatiedruk. In of bij Natura 2000 en NNB moet parkeren van auto's bemoeilijkt worden en kan stallen van fietsen beter gefaciliteerd worden. Met de gebiedsbeheerders kan bezien worden hoe met afvalbakken zwerfvuil kan verdwijnen. Bij het zwerfvuil zit soms glas, wat brandgevaar bevordert. In het omgevingsplan buitengebied moet een strakkere definitie komen van ‘**extensieve (dag-)recreatie**’. Nu gaat het ‘grootste klimbos van Europa’ (bij de IJzeren Man) door voor extensieve dagrecreatie. Dat kan niet. De parkeerdruk rond de IJzeren Man en de bomenkap schaden het bos bij de plas.

Om de groene kwaliteit van het buitengebied te behouden kan rondom boerderijen en landhuizen meer **erfbeplanting** komen. Door de eigenaren subsidie en advies te geven (vanuit het stimuleringskader groene- en blauwe diensten) bij het toepassen van landschappelijke erfbeplanting kan dit

gerealiseerd worden. Dit beleid verdient in Vught een nieuw uitvoeringskader. Ook het verplicht stellen van het toepassen van erfbeplanting bij uitbreiding of verbouwingen kan de gemeente hier meer grip op krijgen.

Vrijkomende agrarische gronden moeten groen blijven. Er kan extensief commercieel beheer (bv. voedselbos, agroforestry, bosbouw) op komen. Het landschap kan profiteren van de noodzaak tot bomenaanplant. De gemeente kan het goede voorbeeld geven door ook langs buitenwegen veel meer bomen te planten, waarmee het traditionele Meierijse lanenlandschap in ere hersteld wordt.

Het eeuwenoude voorpootrecht geeft ingezetenen het recht om bomen te planten op gemeente-grond voor hun percelen, bv. in wegbermen. In Vught en Cromvoirt strekt dit recht tot 10 roeden (= ca. 50m) en in Helvoirt tot 80 voet (= ca. 22m) vanaf de erfgrens. De enige restrictie is dat wegverkeer niet gehinderd wordt. Leidingen etc. zijn dus ondergeschikt aan dit recht. Het Gerechtshof Den Bosch bevestigde het voorpootrecht in 2020. De gemeente kan – net als Schijndel en Boxtel – gebruik van het voorpootrecht stimuleren door voorlichting en uitdelen van pootgoed. Aanrader!

3. Kansen voor meer stedelijke natuur

Parken en groengebieden maken de beleving en kennismaking met natuur mogelijk. Binnen de kernen wil de gemeente deze gebieden verbinden met doorlopende stroken - laanstructuren, bermen, waterpartijen en sloten - en **stepping stones**. Deze verbindingen stimuleren fauna zich in de groengebieden te vestigen en zich tussen deze gebieden te verplaatsen en zodoende de biodiversiteit te bevorderen. Spontane ontwikkeling en natuurlijkheid (geen beheer) moet mogelijk zijn.

Bewoners kunnen meer invloed krijgen en eigen initiatieven nemen voor inrichting en onderhoud van hun straat of buurt. De gemeente kan dit stimuleren door bewoners bijeen te brengen en mogelijkheden zichtbaar te maken. Daarbij moeten nog hinderpalen worden geslecht. Te vaak krijgen bewoners te horen dat meer groen niet kan, vanwege andere belangen zoals verkeer, leidingen, kosten.

Natuurspeeltuin Helvoirt

In navolging van de [het burgerinitiatief in Helvoirt](#) en zoals in het Natuurpark De Kwebben kan de gemeente meer **natuurspeeltuinen** faciliteren. Braakliggende terreintjes of verwaarloosde parkjes kunnen samen met omwonenden worden beplant en voorzien van duurzame speelvoorzieningen. Een berg zand, een watertje, hutten en takken zijn vaak genoeg om buiten eindeloos te spelen.

Ook in de kernen kan de **biodiversiteit** worden bevorderd. Vught Noord kan werken aan meer verbindingen met het bos in de buurt middels laanstructuren. Onder meer eekhoorns en vleermuizen profiteren daarvan. Het groen rondom fort Isabella is een belangrijke schakel in de ecologische verbindingen op regionale schaal en tussen de Natura 2000-gebieden Vughtse Gement en Bossche Broek. Diverse waterstromen en robuuste groenstructuren komen bij het fort samen. Over de [visie Fort Isabella](#) is een brede groep betrokkenen het eens. Das, bever, otter en spechten kunnen hiermee geholpen worden.

Groenobjecten aan de randen van de kern, rond sportparken en in grotere groenzones bieden mogelijkheden voor flora en fauna. Kruidenrijke begroeiing of bos(plantsoen) bieden de beste kansen aan natuurlijke ontwikkeling. Soorten als eekhoorn, spechten en uilen vinden in deze gebieden hun plek. Door de toegenomen verkeersdruk is de populatie in de kern Vught echter sterk afgenomen.

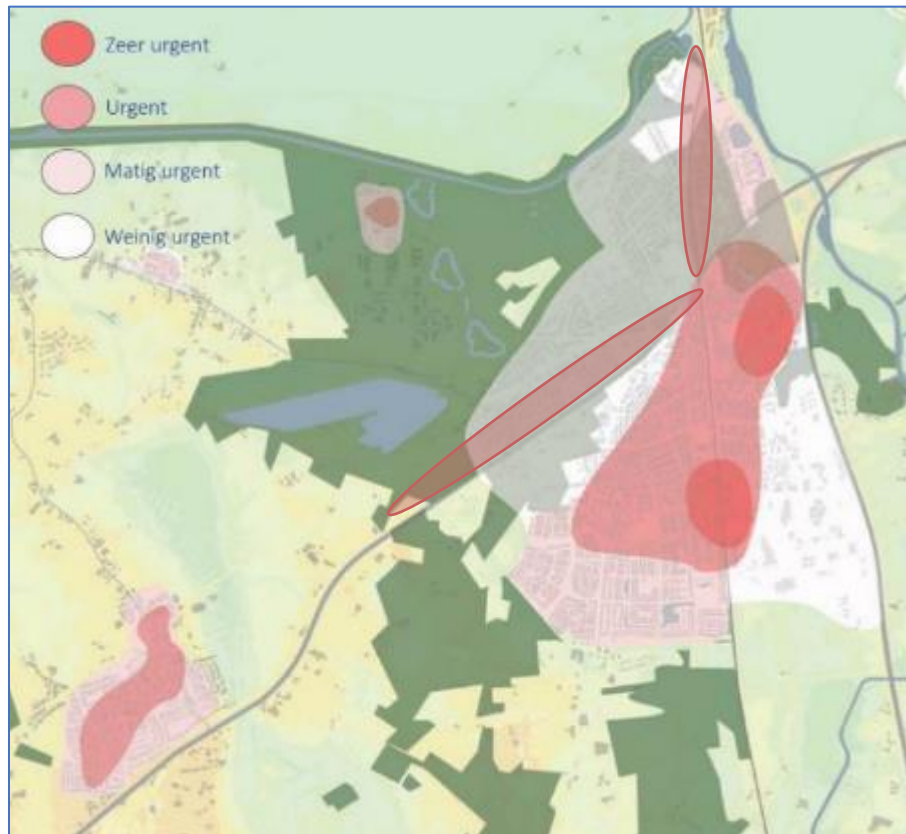
De vele **landgoederen** liggen hier [van oudsher](#) en waren veelal besloten. Meer landgoederen kunnen - in overleg met eigenaren – vaker worden opgesteld voor het publiek. Openstelling is gerelateerd aan subsidie voor onderhoud van landgoederen. De landgoederenzone ten zuiden van Vught kan versterkt worden om de typische rijke Vughtse historie te accentueren. Behoud van oude lanen en monumentale bomen en de aanplant van nieuwe bomen die monumentaal zullen worden is gewenst.

Landgoederen in Vught (geel), met in het rode kader het nieuwe landgoed Groensche Hoeven

Het beleid tegen de klimaatverandering levert kansen op voor nieuw stedelijk groen. In de nota [Klaar voor klimaatwijziging](#) uit 2019 staat dat vergroening van verstedend gebied cruciaal is tegen hitte-stress en regenwateroverlast. De grootste urgentiegebieden liggen in het centrum, het

Moleneindplein in Vught en het Vincent van Goghplein in Helvoirt. Na de reconstructie van de N65 en het spoor zullen door de geplande bomenkap hier nieuwe 'hittestroken' ontstaan. Doordat het hier gaat om versteende gebieden zijn moet hier op een inventieve manier gezocht worden naar mogelijkheden om extremen te ondervangen. Denk hierbij aan groene gevels, multifunctionele groen-blauwe daken en bijvoorbeeld verharding die water doorlatend is.

Hittestressgebieden: vergroening is ter plekke (zeer) urgent.

Natuurpark De Kwebben is een locatie waar ecologisch groen fraai en bewust in de bebouwing van Vught is ingepast is. Met de aanleg van dit [natuurpark](#) is het karakteristieke Brabantse kleinschalige hoevenlandschap van natte schrale hooilandjes weer in haar oude luister hersteld. Een groene verbinding tussen De Kwebben en het ecologisch aantrekkelijke landelijk gebied rond Vught is gewenst om de waarde van De Kwebben te versterken. Voor vogels, libellen, vlinders en amfibieën ontstaat zo een netwerk van leefgebieden en routes in en rondom Vught.

In **de Baarzen** zijn diverse watergangen waar meer mee gedaan kan worden. Deze plekken kunnen meer ecologische betekenis krijgen. Dat kan door het realiseren van stepping stones. Ook aanwonenden kunnen delen van deze gemeentelijke groenstroken claimen voor eigen houtaanplant, krachtens hun voorpootrecht dat zich in Vught uitstrekt tot 57 meter vanaf de particuliere erfgrans, dus tot ver aan de overkant van de straat. IVN/NMV wil bewoners daarbij helpen. Hier liggen kansen voor o.a. rietorchis, gewone pad, groene kikker en watervogels.

Watergangen met groenstroken in de Baarzen: grotere ecologische betekenis.

Natuurlijk groen in de woonomgeving - dood hout, kruidenrijke begroeiing of woekerende beplanting – kan goed in de overgang tussen landelijke gebied en bebouwde kom. Om dit meer in woonwijken te krijgen is voorlichting nodig om de weerstand tegen ‘rommel’ en ‘onkruid’ weg te nemen.

Ook kunnen bewoners meedoen: meebeslissen, coproductie en medebeheer. Scholen kunnen plekken of taken krijgen. Denk aan perkjes voor stofbaden (vogels), wintergroene beplanting, ruigtehoekjes waar takken, blad en strooisel blijven liggen, bloemenmengsels in ruige bermen, bloeispreiding, brandnetels. En insectenhôtels, bijenkasten, nestkastjes, egelschuilplaatsen, eekhoornbruggen. Uiteraard moet beleid en beheer dit in de gaten houden. Doelsoorten zijn hierbij een grotere diversiteit van insecten, waaronder solitaire bijen, hommels, vlinders en libellen; daarnaast eekhoorn, egel, bosmuis, spreeuw, huismus, groenling, zanglijster, huiszwaluw. De gemeente kan meedenken met scholen en faciliteren om ruimte en gelegenheid te creëren voor buitenonderwijs.

Gebieden die langere tijd braak liggen kunnen **tijdelijke natuur** worden. Daarbij wordt een [onthefing tijdelijke natuur](#) aangevraagd voor beschermde soorten die zich binnen 10 jaar op het terrein zouden kunnen vestigen. Voor het Isabellaveld ten zuiden van de Postweg heeft de gemeente dit traject doorlopen en is tijdelijke natuur gerealiseerd.

In de Vughtse [Notitie Biodiversiteit](#) van 2017 staan aanbevelingen opgenomen hoe bovenstaande bewegingen goed uitgevoerd kunnen worden. Deze aanbevelingen zijn nog lang niet allemaal nagevolgd. Hierna pagina 15 van genoemde notitie waarop de bestaande, nieuwe en nog te realiseren stepping stones in de kern van Vught staan aangegeven.

In Helvoirt zijn verspreide bomengroepjes. De ondergrond is kaal. Hier kunnen ecologische stepping stones aangewezen worden. De Notitie biodiversiteit moet volgens het Uitvoeringsprogramma van het Coalitieakkoord 2021-2026 in 2023 geactualiseerd worden. In hoofdstuk E daarvoor suggesties.

Samengevat: het beleidsdoel moet wat IVN?NMV betreft zijn: voorkomen van verder verlies van bestaande natuurwaarden binnen de bebouwde kommen en in het buitengebied; stimuleren van meer groen en diversiteit in de kommen en meer natuur in buitengebied; burgers hierbij betrekken.

D - Suggesties voor updates van de Nota Groen

De Nota Groen (NG) moet volgens het Uitvoeringsprogramma van het Coalitieakkoord 2021-2026 in 2022 geactualiseerd worden. Behalve de uitbreiding met Helvoirt zijn er nieuwe inzichten.

H.2 – Visie. De NG beoogt de bescherming van **bomen**. Niettemin wordt Vught uitgemaakt voor ‘**houthakkersdorp**’. Sinds het verschijnen van de NG in 2015 is er te veel groen verdwenen. Dat wordt komend jaar nog veel erger door de kap van 600 á 900 oude bomen voor de reconstructie van de N65 en het PHS. Er ligt nu een zware opgave om te redden wat er te redden valt, ook qua reputatie.

Status Nota Groen – De juridische status van de NG, de Lijst waardevolle bomen en de Groenstructuurkaart is onduidelijk in relatie tot de APV en de Wnb. APV 4:11 lid 1 onder a verbiedt het zonder vergunning **vellen van waardevolle bomen**. Maar volgens APV 4.11 lid 4 onder b kan een kapvergunning worden verleend vanwege een zwaarwegend algemeen maatschappelijk belang. Dat leidt tot willekeur. Ergernis over bladval wordt al aangemerkt als “zwaarwegend algemeen maatschappelijk belang”. Dit levert geschillen op. Wij menen dat een update van de NG duidelijkheid moet bieden, hetzij door schrappen van APV 4:11.4.b, hetzij door criteria. De nieuwe NG zou dan expliciet de status van beleidsregels of verordening moeten krijgen. Deze wens is door ons in januari 2019 al kenbaar gemaakt aan het gemeentebestuur.

De Wnb H.4 geeft regels voor houtopstanden buiten de bebouwde kom. Voor kap gelden een meldingsplicht bij de Provincie en de regels van de provinciale omgevingsverordening en de Wnb. Tegen meldingen is geen bezwaar en beroep mogelijk. Voor velen is dat een onduidelijke situatie, die tot schade kan leiden. De NG, de Lijst waardevolle bomen en de Groenstructuurkaart bezien wel bomen buiten de bebouwde kom maar hebben daarvoor geen status. Natura-2000-bescherming is geregeld in hoofdstuk 2 van de Wnb waarbij de Provincie bevoegd gezag is. Toch mag de Gemeente eigen extra regels hanteren voor Natura-2000-gebieden. Wij roepen het gemeentebestuur op om de Drunense Duinen en Moerputten tevens in de NG te beschermen. Wij pleiten voor **één ‘Bomenloket’** bij de gemeente voor alle beschermde bomen binnen de gemeentegrenzen.

In de NG wordt niet gesproken over (her-)**bebossing**. Daar ligt nu wel een opgave, als Vughtse bijdrage aan de Brabantse bossenstrategie. Voor die nieuwe natuur denken wij primair aan gemeentelijke pachtgronden tegen Natura 2000 aan: een strook nieuw bos ten noorden langs het Drongelens Kanaal en het herbebossen van eertijds kaalgeslagen ‘happen’ ten noorden van de Drunense Duinen. Ook vrijkomende agrarische gronden kunnen voor herbebossing worden gebruikt, mogelijk als agroforestry of voedselbos.

H.3 Ruimtelijk. In par. 3.2. staat dat de ruimtelijke analyse van het landschap, de stedenbouwkundige en de wegenstructuur de uitgangspunten zijn voor de gewenste groenstructuur.” Echter, groen is meer dan ruimtelijk vertoon, het heeft ook een belangrijke ecologische betekenis. De beslis ladder op pag. 22 van de NG begint weliswaar met toetsing van natuurwaarden van groen, maar blijkens de toelichting op pag. 23 gaat het dan alleen om de vraag of het wettelijk beschermd gebied betreft. In de praktijk kunnen ook onooglijke rommelveldjes of bosjes cruciaal zijn voor bepaalde soorten en biodiversiteit. Maar ze zijn niet structuur- of beeldbepalend en kunnen dus te makkelijk vernietigd worden. Met name het kleinschalige cultuurlandschap en de zg. stepping stones verdienen vanwege

hun ecologische belang bescherming op de groenstructuurkaart. Wij vragen om in een update naast structuurbepalend groen en beeldbepalend groen ook ‘**ecologisch groen**’ toe te voegen.

H.4 en 8 – Behoud / herplant. De NG beziet groen als op zichzelf staand. De beleidsregels richten zich uitsluitend op ontwikkelingen *met* dit groen. Ontwikkelingen *rond* het groen worden niet gezien. Maar wat blijft er nog over van bv. beeldbepalend groen als het beeld wordt aangetast of verloren gaat door hoogbouw eromheen of een nieuwe weg erdoor? Structuurbepalend en beeldbepalend groen zijn dus afhankelijk van de ruimtelijke omgeving van dat groen. Nu zijn bouwinitiatieven sturend voor groen, zoals blijkt uit par. 4.2 van de NG. Wij pleiten voor een ommekeer. In plaats van: ‘wat moeten we met de bomen bij dit plan?’ moet het gaan naar: ‘welk plan past bij deze bomen?’, zoals nu formeel al de regel is bij structuurbepalend groen, maar zoals het helaas zelden gaat.

De NG is onduidelijk over **herplantplicht** bij kap. H.4 wil dat bij kap *een gelijk aantal* bomen herplant wordt, liefst op dezelfde locatie. Maar par. 8 spreekt over herplant met *gelijkwaardig groen binnen het plangebied*. Een *gelijk aantal* bomen herplanten is achterhaald. Kap van een volgroeide boom en herplant met een jonge boom betekent verlies van 90% van de ecologische functies van de oude boom. Bij trage groeiers zoals eik en beuk duurt het een halve eeuw voordat die functies hersteld zijn. Dat kunnen we ons niet meer permitteren. De eis ‘gelijkwaardig groen’ bij herplant is beter. Wel moet gedefinieerd worden wat ‘gelijkwaardig’ is. Wij pleiten er daarbij voor dat herstel van de ecologische functies binnen 5 jaar mogelijk moet zijn. Dit sluit aan bij de regels van de provinciale omgevingsverordening (o.m. art. 3.93). Soms betekent dat: veel meer jonge boompjes herplanten, soms bomen in combinatie met bosplantsoen. In de nieuwe NG kan dit aspect beter worden ingevuld.

H.4 – Behoud aantal bomen. In de NG staat dat jaarlijks de gekapte en aangeplante bomen in het gemeentelijk bomenbestand wordt gemonitord, in samenspraak met ons. Dit gebeurt echter niet. Ook zouden – in het kader van het Bomeninitiatief - potentiële locaties voor nieuwe bomen worden gezien. Ook dit gebeurt niet. Een kaart met deze locaties die in bijlage 5 zou zijn bijgevoegd is er niet. Wij roepen op om deze voornemens uit te voeren.

Groenstructuurkaart - De NG ziet op de Groenstructuurkaart Vught. Op deze kaart moeten enkele verliezen ingeboekt worden: de N65 en delen van het spoortracé zijn structuurbepalend groen maar na de reconstructie is hier weinig groen meer over. Hier ligt dus een opdracht om dwars door de kom van Vught nieuwe structuurbepalende groenstroken te realiseren. Behalve verplichte herplant moet gedacht worden aan extra ecologische *stepping stones*. Ook het gebied rond de EBI wordt door reconstructie aangetast. Hier geldt een zelfde herstellplicht. Bij het Bestemmingsplan De Braacken zijn belangrijke bomen verloren. Het bos rond de IJzeren Man is aangetast door parkeren, verdroging en kap. Verder dringen wij erop aan om naast structuur- en beeldbepalend groen ook ecologisch groen toe te voegen aan de kaart. Gerealiseerde en geplande *stepping stones* voor biodiversiteit moeten op de kaart bescherming krijgen. De middeleeuwse ringdijk rondom Cromvoirt (Cromvoirtse Dijk) is aangemerkt als waardevol landschapselement, maar de oude Vughterdijk - vanaf Bleijendijk tot kasteel Maurick – niet. Ook deze verdient bescherming. De nieuwe kaart zou duidelijk moeten aangeven waar de bebouwde kom eindigt - conform Wnb 4.1.a - en waar welke regels gelden.

H.5 – Ecologische functies. Voor dit aspect van het groenbeleid verwijzen wij naar onze suggesties voor de update van de Notitie biodiversiteit 2017, in hoofdstuk E.

E - Suggesties voor updates van de Notitie Biodiversiteit

De Notitie Biodiversiteit 2017 (NB) moet volgens het Uitvoeringsprogramma van het Coalitieakkoord 2021-2026 in 2023 geactualiseerd worden. Daarvoor de volgende aandachtspunten.

H.2 – Doelen. In de NB staan veel behartenswaardige uitgangspunten en doelen. Zoals het vergroten van de diversiteit, het creëren van verbindingen en beleavingsgroen en het betrekken en informeren van omwonenden. In de praktijk is daar echter - sinds het verschijnen van de NB in 2017 - weinig mee gedaan. Terwijl sindsdien de urgentie van biodiversiteitsbescherming en – herstel enorm is toegenomen, al was het maar omdat wetten en rechtspraak verplichten tot verbeteringen. Ons eerste aandachtspunt is daarom: hoe kan een nieuwe NB **minder vrijblijvend** worden? Welke uitgangspunten kunnen worden vertaald in concrete beleidsregels?

In de NB komt het woord **stikstof** niet voor. Toch is minder stikstof cruciaal voor biodiversiteit. Dit is ook landelijk beleid. Vught is bevoegd gezag bij omgevingsbeleid en eerste controleur op stikstoftoename. In een update van de NB mag gemeentelijk stikstofbeleid niet meer ontbreken. In het planologisch spoor zal veehouderij verder beperkt moeten worden. Ook zal nabij Natura 2000 - Deutersestraat, Guldenberg, Nieuwkuijkseweg, Margrietweg - minder autoverkeer mogen komen. Nieuwbouw nabij Natura 2000 moet gasloos worden. Bedrijfsinitiatieven kunnen alleen als deze met zekerheid geen toename van stikstofdepositie opleveren. Denk daarbij aan het plan voor De Witte.

In de NB wordt nu niet of nauwelijks gekeken naar **agrarisch gebied**. Vught heeft er per 2021 veel platteland bij gekregen. In een update van de NB mag niet ontbreken hoe de gemeente daar structureel gaat streven naar meer biodiversiteit. Niet alleen bij het agrarisch gebruik van gronden, maar ook bij vrijkomende agrarische gronden, na bedrijfsbeëindigingen. Bij de landbouwtransitie is het streven naar meer biodiversiteit het hoofddoel.

H.2 par.1 – Beleving. De NB gaat er van uit dat openbaar groen – met wat informatieborden – zal zorgen voor natuurbeleving. Dat is een goed streven maar verdient in de update concrete uitwerking. Met meer fantasie kan ook gedacht worden aan een insecten-/vlindertuinen, buurttuintjes (door bewoners onderhouden), planten van fruitbomen, insectenmuren, vleermuistorens, enzovoort. Ook missen wij een plan voor wandelroutes, hoe mensen mooie groene ommetjes kunnen lopen in of vlakbij de bebouwde kom. Een voorbeeld is het 'Ommetje Cromvoirt' uit 2011.

Er is – zeker sinds corona – een grote druk ontstaan van **recreatie in de natuur**. De Moerputten en de Drunense Duinen worden overspoeld door recreanten. Dit kan significante schade opleveren voor de daar beschermde natuurwaarden, wat de Wnb verbiedt. Beheerders en de gemeente moeten nadenken over regulering en hoe de gewenste natuurbeleving is goede banen kan worden geleid.

H.2 par.4 - Bijzondere soorten zijn in de NB geen doel op zich zijn. Echter, extra inspanning is nodig om rode lijst soorten te behouden. In de NB worden deze soorten echter niet genoemd. Het gaat dan bv. om huismus, huiszwaluw, grauwe vliegenvanger en vleermuizen. De eerste drie zijn soorten die in de bebouwde kom broeden, en als 'Gevoelig' op de Rode Lijst staan. Ze kunnen geholpen worden met nestkasten. Vleermuissoorten kunnen geholpen worden met inbouwkasten in nieuwbouwwoningen en gericht boombeheer. De gierzwaluw staat niet op de Rode Lijst, maar kan wel worden

geholpen met inbouwkasten in nieuwbouwhuizen. Beleid tot behoud van rode lijst soorten – waarvan de gemeente kan bijdragen – mag in een update niet ontbreken. Ook samenwerking in het project [ErvenPlus](#) – voor biodiverse plattelandstuinen – verdient aanbeveling.

Sinds de herindeling heeft Vught te maken met bestemmingen in het buitengebied die beschermde functieaanduidingen hebben: ‘dassenleefgebied’, ‘struweelvogelgebied’, ‘weidevogelgebied’ en ‘kwetsbare soorten’. Deze aanduidingen hebben bij de gemeente Haaren nooit enig beleidsgevolg gehad. In een update van de NB horen beleidsregels hoe Vught wil omgaan met deze functieaanduidingen. Nu zijn het dode letters, terwijl de doelen zeer belangrijk zijn.

Met name **dassen** en sinds kort **bevers** doen het goed rond Vught. Prachtig. Maar er kan ook schade ontstaan aan maisoogsten, bomen of dijken. De gemeente zal dit zorgvuldig moeten bezien. Als ergens een nieuwe soort leidt tot achteruitgang van de biodiversiteit dan moet worden bezien hoe dit zo natuurlijk mogelijk hersteld kan worden. Dus niet alleen maar: “Het dier moet weg want mensen lijden schade”. Maar: kunnen we het natuurlijk oplossen? En: wat doen we ervoor in de plaats?

In de update van de NB hoort een bespreking van de bestrijding van **eikenprocessierups**. Grootschalig [spuiten met biocide](#) is niet ecologisch. De gemeente wil stapje voor stapje [overschakelen](#) op effectieve biologische bestrijding van de eikenprocessierups. In de update zien wij graag dat stappenplan concreet uitgewerkt en versneld.

Zandpaden hebben bijzondere [ecologische functies](#). In een update van de NB kan worden bezien hoe Vught de resterende zandpaden in de gemeente kan beschermen en of en hoe nieuwe zandpaden kunnen worden toegevoegd.

In de NB staat nu niets over **water- en bodemleven**. Een update kan dat herstellen. De Kaderrichtlijn Water 2015 geeft ook gemeenten een zorgplicht voor de ecologische waterkwaliteit. De gemeente moet bezien hoe zij kan [bijdragen](#) aan meer biodiversiteit in het oppervlaktewater. De meeste wateren in Vught hebben nu een slechte ecologische kwaliteit. Er kan veel meer water- en bodemleven in komen.

H.3 Beheerpakketten. “Mogelijke beheerpakketten” in de NG richten zich op gefaseerd maaien en sinusmaaieren. Wij vragen te streven naar het [Kleurkeur certificaat](#) van de Vlinderstichting. Aan dit certificaat zitten duidelijke doelen en een opleiding vast. De NB wil dat het maaibeheer gemonitord wordt om de ontwikkeling naar meer biodiversiteit in openbaar groen te volgen. In de update zien wij graag de resultaten van deze monitoring.

H.4 pag. 17. De NB wil ‘mengsels van diverse soorten bloembollen’ gepoot zien, om meer nectar te leveren voor insecten. Dan moeten het wel biologische bloembollen zijn, niet behandeld met neonicotinoiden. Datzelfde geldt voor de stinzenplanten. Ook worden besdragende struiken genoemd: fijn voor de vogels. Zet deze echter niet langs drukke verkeerswegen, om verkeersslachtoffers te voorkomen.

F - Aanbevelingen

1. Algemeen

- Geef de nieuwe Nota Groen, de Lijst Waardevolle Bomen en de Groenstructuurkaart expliciet de status van beleidsregels.
- Neem in een nieuwe Notitie Biodiversiteit ook het buitengebied en het water-/bodemleven op.
- Kom met beleidsregels voor gemeentelijk stikstofbeleid.
- Vertaal de uitgangspunten van de Notitie Biodiversiteit in beleidsregels.
- Creëer één 'Bomenloket' voor aanvragen over alle bomen binnen de gemeentegrenzen.
- Wijs naast 'structuurbepalend groen' en 'beeldbepalend groen' ook 'ecologisch groen' aan.
- Eis bij kap van waardevolle houtopstanden herplant met 'gelijkwaardig groen', d.w.z. herstel van ecologische functies binnen 5 jaar.
- Monitor jaarlijks het bomenbestand, zoals afgesproken in de Nota Groen.
- Stimuleer het gebruik van gecertificeerd autochtoon plantmateriaal, ook door de gemeente.
- Toets natuuronderzoeken en stikstofberekeningen bij initiatieven kritisch. Win contra-expertise in bij ingrijpende ontwikkelingen.

2. Buitengebied

- Begin met een schone lei aan een nieuwe omgevingsvisie voor het hele buitengebied.
- Neem daarin goede regels op voor vrijkomende agrarische bebouwing én vrijkomende agrarische gronden.
- Vrijkomende boerderijen moeten primair woningen worden. Vrijkomende landbouwgrond moeten groen blijven.
- Werk ruimhartig mee aan de bossenstrategie en de natuurverbindingen.
- Geef vrijkomende landbouwgrond die grenst aan Natura 2000 terug aan de natuur.
- Verbind aan de beschermde functieaanduidingen 'dassenleefgebied', 'struweelvogelgebied', 'weidevogelgebied' en 'kwetsbare soorten' bestemmingsregels die deze functies waarborgen.

- Faciliteer duurzame en natuurinclusieve landbouw door voordelige langere pachtperiodes.
- Voorkom dat recreatie (-bedrijvigheid) in of bij natuurgebieden schade berokkent aan de natuur. Bemoeilijk parkeren van auto's in de natuur en faciliteer het stallen van fietsen.
- Bescherm de beekdalen tegen watervervuiling, o.m. met bestemmingsregels.
- Verhinder op pachtgrond sierheester-, bomen- en graszodenteelt.
- Geen nieuwe woonwijken in het buitengebied. Ook niet in het Vughtse Hoevenlandschap. Houd vast aan zuinig ruimtegebruik.
- Bescherm het kleinschalig cultuurlandschap tegen Ruimte-voor-Ruimte-bouw.
- Maak de regels voor recreatie bij de IJzeren Man eenduidig. Begrens 'extensieve dagrecreatie'.
- Verbind aan de bestemming 'Verkeer-onverhard/zandweg' een verbod op (half-)verharding.
- Stimuleer landschappelijke erfbeplanting met het Stimuleringskader groene- en blauwe diensten.
- Stimuleer het gebruik van het voorpootrecht door voorlichting en uitdelen van pootgoed.
- Schakel sneller over op alleen biologische bestrijding van de eikenprocessierups.

3. Bebouwde kommen

- Geef voorlichting over biodiversiteit in de bebouwde kommen en weersta oproepen tot kappen, snoeien en opruimen van groen.
- Verbind stedelijk groen met stroken, water en stepping stones.
- Stimuleer bewonersinitiatieven voor meer groen in hun straat of buurt. Help bij realisatie van natuurspeeltuinen, vlindertuinen en buurttuintjes.
- Werk aan wandelroutes en groene ommetjes in of bij de dorpskommen.
- Stimuleer openstelling van landgoederen voor het publiek.
- Stap over op ecologisch bermbeheer met het Kleurkeur-certificaat van de Vlinderstichting.
- Kom met een streefplan voor stadsvogels conform 'ErvenPlus'. Faciliteer zwaluwtillen, nestkasten, insectenmuren en vleermuistorens. Stimuleer bij nieuwbouwplannen nestelruimtes.
- Voorkom dat de N65 een nieuwe 'hittestrook' wordt, door veel schaduwrijk groen te planten.